

NIEUWSBRIEF

STICHTING NATIONALE HANNIE SCHAFTHERDENKING

VAN DE VOORZITTER: EEN HISTORISCHE HERDENKING

Op 29 november 2015 was het zover. Na een voorbereiding van ruim anderhalf jaar kon de grootse Herdenking van Hannie Schaft beginnen. Voor het eerst in de Sint Bavokerk te Haarlem, 70 jaar na de Herbegravenis van Hannie vanuit diezelfde kerk. Een historische dag op een historische locatie.

Bijna 900 belangstellenden uit binnen- en buitenland waren aanwezig, waaronder afgevaardigden van Haarlems zusterstad Osnabrück, inclusief Burgermeesterin Karin Jabs-Kiesler. Ook het voltallige college van B&W van Haarlem was present. Tot onze grote vreugde waren ook de nog immer kranige verzetskameraden van Hannie, Truus Menger-Oversteegen en Freddie Dekker-Oversteegen, op hun verdiende ereplek in ons midden.

Op deze extra bijzondere en zeker grootse herdenking was de insteek en opzet net wat anders dan de reguliere jaarlijkse Herdenking. Voor de eerste keer na de officiële Herbegravenis van Hannie Schaft – op de laatste zondag van november 1945- keerden wij terug naar de setting van destijds, de Sint Bavokerk. Dit was de reden om het Koninklijk Haarlems Mannenkoor

'Zang en Vriendschap', dat 70 geleden ook aan het begin stond van het programma toen, uit te nodigen. Zij zongen het lied 'Waar de Blanke top der duinen schittert in de zonnegloed'. Destijds zongen zij het Wilhelmus op de herbegravenis. Indrukwekkend.

Tijdens deze middag wilden wij met een historisch verantwoorde blik terugkijken op de Hannie van destijds en op de plechtigheid van toen. Aanvullend was de opzet om de verbinding naar het heden te maken. Bij de introductie werd onder meer de vraag gesteld wat Hannie zou hebben gedaan als er geen oorlog was geweest. En welke vragen zij en haar medestrijders zich wel niet gesteld moeten hebben toen het erop aan kwam. Ook kwam aan de orde wat de relevantie is in deze huidige tijden van onrust met alle wereldwijde consequenties van dien.

De verbinding tussen toen, nu en morgen werd reëel toen drie generaties hun verhaal met de oorlog vertelden. Eb Peereboom (93), oud verzetsstrijder, Bloeme Keilson (40), dochter van de Duits-Nederlandse schrijver, arts en psychiater Hans Keilson, die sinds 1936 in Nederland woonde en vlak voor zijn dood zijn oorlogsdagboeken heeft opengedaan en Yaniek Schaft (9), een van de jongere leden van de familie Schaft. Een rode draad van emotie, hoop en verbinding. Onderstaand een foto van Bloeme en Yaniek.

De Hannie Schaftlezing werd verzorgd door Sybrand Buma, fractievoorzitter van het CDA in de Tweede Kamer. Zijn verhaal was zowel persoonlijk – zijn grootvader zat ook in het Verzet en kwam om in een concentratiekamp – als universeel. Buma constateerde dat “Hannie Schaft en zijn grootvader ieder vanuit politiek tegenstrijdige visies één waren in hun strijd voor vrijheid en recht”. Ook gaf hij aan dat vrijheid ook plichten met zich meebrengt: “Vrijheid is geen doen wat je wil, zolang de ander er geen last van heeft. Een recht opeisen voor jezelf, brengt de plicht mee de rechten van anderen net zo goed te erkennen.” In actie komen voor de basiswaarden van onze huidige samenleving is iets wat noodzakelijk is en van alle tijden. In die zin zijn wij schatplichtig aan Hannie Schaft en de vele anderen die hiervoor gestreden hebben. Zo stelde Buma.

Het programma werd gelardeerd met diverse muzikale bijdrages. Irene Maessen en pianiste Renild Mees brachten ‘Kaddish’ ten gehore, een stuk van componist Simon Gokkes. Roos van Erkel en Jim Bakkum zongen bewogen enkele nummers uit de musical ‘Het Meisje met het Rode Haar’. Violiste Evgenya Peschanskaya bracht ‘Recitativo en Scherzo-Caprice van Fritz Kesler ten gehore. Het Haarlems vrouwenkoor Malle Babbe zong tot slot Song of Survival en een speciaal voor Hannie Schaft – door Wim van der Meerberg – gecomponeerd nummer. Stuk voor stuk bijdragen die

alle aanwezigen raakten in het hart. Onderstaand de foto van “Malle Babbe”.

Na dit program startte de Stille Tocht - onder indrukwekkende begeleiding van 2 ‘herauten’ met omfloerste trom- door de deur van waaruit Hannie Schaft destijds werd uitgedragen. In het Kenaupark werden er bloemen gelegd bij het beeld van Hannie Schaft.

Wij willen alle mensen die hebben bijgedragen aan deze uitzonderlijke en zeer indrukwekkende Herdenking ten diepste danken. In alle opzichten, door de inzet van velen, een waardig eind van een indrukwekkend Herdenkingsjaar. Een jaar waarin bleek dat Hannie Schaft en haar idealen nog springlevend en hoogst actueel zijn. Deze uitzonderlijke Herdenking vormt een sterke basis om door te gaan met ons werk als Stichting: het blijven stilstaan bij wat Hannie en haar medestrijders hebben gedaan en wat zij ook nu nog betekenen voor ons. Als lichtend voorbeeld en eeuwigdurende inspiratiebron. In grote dankbaarheid. Leve onze vrijheid. •

HANNIE SCHAFTLEZING 2015 SYBRAND VAN HAERSMA BUMA, VOORZITTER CDA FRACTIE TWEDE KAMER

Dit jaar herdenken wij dat 70 jaar geleden een einde kwam aan de tweede wereldoorlog. Zeventig jaar geleden ook werd Hannie Schaft, in de laatste weken voor de bevrijding, in de duinen bij Bloemendaal gefusilleerd. Op 27 november 1945, afgelopen vrijdag 70 jaar geleden werd zij herbegraven op de erebegraafplaats in Overveen. Voor mijn generatie is Hannie Schaft vooral “Het meisje met het rode haar”. De oorlogsfilm uit 1981 met in de hoofdrol Renée Stoutendijk. In de jaren zeventig en tachtig werd de bioscoop bestookt met oorlogsfilms. Een brug te ver, Soldaat van Oranje, de Aanslag. Spannende verhalen, allemaal kaskrakers. Gebaseerd op ware verhalen, maar wel geromantiseerd. De oorlog was in werkelijkheid alles behalve een spannende film. Niet iedereen zat in het verzet. Heldendom was veel schaarser dan de films deden vermoeden. De oorlog was vooral een tijd van angst en gebrek. Voor de meeste Nederlanders een kwestie van zo stilletjes mogelijk proberen te overleven.

Hannie Schaft was wel zo’n held uit het verzet. Daarom haar rustplaats op het ereveld in Overveen. Maar na de oorlog werd haar vooraanstaande rol in het verzet lange tijd ambivalent herdacht. Tijdens de Koude Oorlog was de nagedachtenis van Hannie Schaft onderdeel van het getouwtrek rond de historie van het verzet tussen de verschillende blokken. Ze was na de oorlog ineens niet in de eerste plaats een Nederlandse, maar vooral een communistische verzetsvrouw. In de DDR kwam in 1962 een postzegel met haar beeltenis uit. In Nederland werd pas in 1982, een jaar na de film, een monument voor haar opgericht.

In mijn familie is het verzet altijd verbonden geweest met de naam van mijn grootvader, Sybrand Marinus van Haersma Buma. Bij het uitbreken van de oorlog was hij 36 jaar oud. Burgemeester van de Friese plattelandsgemeente Wymbritseradiel. Rechten gestudeerd, Lid van de CHU, geleid door de drie eenheid: God, Oranje, Nederland. Afkomstig uit een oude Friese bestuurdersfamilie. Voor de oorlog stond zijn politieke overtuiging haaks op die van Hannie Schaft. Maar als het ging om het verdedigen van onze vrijheid kwam hij tot dezelfde conclusie: Het nationaal socialisme was een kwaad waar geen compromis kon worden gesloten maar wat moest worden bestreden. Met woord én daad.

Mijn grootvader motiveerde dat vanuit een sterk historisch besef van de worteling van de democratie en de monarchie in de Christelijke Nederlandse traditie. Het was het besef dat ontleend was aan de Nederlandse vrijheidsstrijd uit de 16 e eeuw: een volk is alleen gehoorzaamheid zijn aan zijn leiders verplicht, als die leiders vanuit hun overtuiging het volk dienen. Het is de basis van het Plakkaet van Verlatinghe, waarmee de Staten Generaal in 1581 de Spaanse koning afzwoeren. Dat historisch gewortelde besef van

verantwoordelijkheid en tolerantie verdroeg zich niet met de onderdrukking en dictatuur van het Nazisme. Hannie Schaft en mijn grootvader hebben elkaar nooit ontmoet. Ze leefden voor de oorlog in totaal andere werelden. Maar tijdens de oorlog streden zij dezelfde strijd. En uiteindelijk deelden ze hetzelfde lot.

Mijn grootvader nam na de Duitse inval meteen in woord en geschrift afstand van de bezetter. Hij begon met het opzetten van een ondergronds netwerk en regelde adressen voor onderduikers. In februari 1941 werd hij tijdens een door de SS bijeengeroepen bijeenkomst voor Friese burgemeesters gearresteerd. De aanklacht was dat hij een zilveren uitgesneden Wilhelminadubbeltje op zijn revers droeg. Na drie dagen kon hij vrij komen. Hij hoefde alleen te verklaren dat hij de beeltenis van zijn “ehemalige Königin” had gedragen. Hij weigerde. Wilhelmina was volgens hem nog steeds zijn Koningin. De Duitsers stemden verrassend genoeg toe, het woord ehemalige mocht eruit. En op 6 februari 1941, de dag van de Elfstedentocht, kwam hij vrij. Maar de Duitsers hadden hem nu in het vizier. In mei werd hij thuis gearresteerd. Hij werd naar de Scheveningse strafgevangenis, het beruchte Oranjehotel gebracht. Daar zat hij ruim een jaar. In het najaar van 1942 was hij plots verdwenen. Niemand wist waar heen. Hij bleek naar het

concentratiekamp Amersfoort te zijn getransporteerd. Ook daar vandaan verdween hij. De familie hoorde niets meer, tot er een overlijdensbericht kwam uit het Duitse Neuengamme, een concentratiekamp vlak bij Hamburg. Daar bleek hij op 11 december 1942, drie weken voor zijn 39 e verjaardag te zijn bezweken aan de ontberingen. Hij liet een vrouw met vier kinderen achter, de oudste, mijn vader was 10, de jongste 2.

Tot op de dag van vandaag komen er soms nog nieuwe feiten uit die tijd boven water. Dit voorjaar kreeg ik een brief van een oude dame die als kind opgroeide in de gemeente waar mijn grootvader burgemeester was. Ze stuurde een foto mee waarop zij met haar zus bij de installatie van mijn grootvader in 1938 bloemen aan mijn grootmoeder gaf. Hen was deze eer te beurt gevallen omdat hun vader gemeentebestuurder was. Maar ze schreef meer: Na 1940 kwam ze soms ook op zaterdag met haar vader naar het gemeentehuis. Dan zette ze voor mijn grootvader vingerafdrukken in vervalste persoonsbewijzen.

Dit detail van mijn grootvaders verzetswerk was bij ons nooit bekend geweest. Als kind werd ons altijd ingepeperd dat mijn grootvader geen held was, maar gewoon zijn plicht deed. In oorlogstijd gaan vaders in het verzet en dan dood. Dat was mijn beeld als kind. Pas toen ik zelf de leeftijd had die mijn grootvader bereikte, en mijn kinderen de leeftijd van zijn vader en zijn zussen beseften ik hoe groot het offer was. Zo vanzelfsprekend waren die oorlogskeuzen niet. Steeds meer ook werd mij duidelijk dat de oorlog in het gezin van mijn vader een levenslange wond heeft geslagen. Vandaag, 70 jaar later nog steeds.

In films is oorlog een tijd van heldendom. In werkelijkheid is het een tijd die gezinnen, families, gemeenschappen en landen uit elkaar scheurt.

Dat was zo in Nederland in de jaren 1940-45. Gelukkig hebben wij sindsdien nooit meer zo'n oorlog meegeemaakt. Maar vandaag de dag woedt er oorlog in Oekraïne, Syrië en Irak. Tot op de dag van vandaag vallen overall op de wereld gezinnen, families, gemeenschappen en landen uit elkaar. Ook het leed van de huidige oorlogen zal mensen over 70 jaar nog van heel nabij achtervolgen. Het is goed om daar bij stil te staan als we de beelden op TV zien: De oorlogen van nu zullen in de levens van mensen voortwoeden tot aan het einde van deze eeuw. Het is onvoorstelbaar, maar het is nodig om het te beseffen. Pas dan begrijp je hoe vreselijk oorlog is.

Ook ons deel van de wereld is niet vrij van bedreigingen. De MH17 viel ten prooi aan de Oekraïense oorlog. IS in Syrië bedreigt ons: De terreur komt hierheen, en jongeren gaan daarheen om mee te strijden en komen als wandelende tijdbommen weer terug. De dreiging is anders dan 70 jaar geleden. Geen buurland dat ons dreigt te overrompelen. Maar de waarden die wij te verdedigen hebben zijn dezelfde.

Wij leven in een eeuwenoude Joods christelijk humanistische waardentraditie. Het betekent dat wij respect voor de ander vanzelfsprekend vinden. Waarin vrijheid alleen bestaanbaar is met verantwoordelijkheid voor de medemens. Waarin tegenover individuele rechten ook collectieve plichten staan. Vrijheid is geen doen wat je wil, zolang de andere er geen last van heeft. Een recht opeisen voor jezelf, brengt de plicht mee de rechten van anderen net zo goed te erkennen. Het is een positieve plicht om mee verantwoordelijkheid te dragen voor het functioneren van de samenleving in zijn geheel, en om niet onverschillig te staan tegenover het lot van de ander.

In onze samenleving kunnen verschillen vreedzaam naast elkaar bestaan. Verschillen in ras, geloof, geaardheid en in politieke richting. Maar als het gaat om het beschermen van onze waarden moeten we één zijn. Zoals Hannie Schaft en mijn grootvader vanuit politiek totaal tegenstrijdige visies, één waren in hun strijd voor vrijheid en recht. Zo moet ook de samenleving van vandaag één front vormen tegen het terrorisme, radicalisme en onverdraagzaamheid.

De herinnering aan oorlog en verzet kan ons daarbij ten dienst staan: onze joods christelijk humanistische traditie is een onopgeefbare traditie. Het is de basis van onze westerse samenleving waarin we in vrijheid leven maar altijd met respect voor elkaar en met verantwoordelijkheid voor de samenleving. Met onrecht en terreur die tegen die basiswaarden in gaat kun je geen compromis sluiten: die moet je afwijzen en bestrijden. Christen, Moslim, Jood of niet gelovig, Nederlands, Surinaams Turks of Marokkaans, of wat je achtergrond ook is. Als wij die verenigde kracht kunnen opbrengen, kan onze samenleving ook de uitdagingen aan waarvoor wij nu gesteld worden. 70 jaar geleden bracht Hannie Schaft het hoogste offer. Net als mijn grootvader en ontelbare anderen. Het is onze taak de waarden waarvoor zij stredden levend te houden. •

DE FAKKEL BRANDEND HOUDEN BERNT SCHNEIDERS, BURGEMEESTER HAARLEM

Hannie Schaft hoort bij Haarlem. Zij wordt daarom elk jaar in onze stad herdacht. Daarom ook kent Haarlem al sinds jaar en dag een Hannie Schaftstraat en een Hannie Schaftschool. En ter nagedachtenis aan het meisje met het rode haar staat in het Kenaupark het beeld 'Vrouw in het verzet' van Truus Menger-Oversteegen. Voor mij als Haarlemse burgemeester is het tot slot niet meer dan vanzelfsprekend om deel uit te maken van het comité van aanbeveling van de Stichting Nationale Hannie Schaftherdenking. Vanaf die plek heb ik de afgelopen jaren goede dingen zien gebeuren. De herinnering aan de Tweede Wereldoorlog vervaagt. De generatie die de bezetting nog heeft meegemaakt, dunt uit. Maar misschien wel meer dan ooit zouden we de les die de bezetting ons leerde in ons hoofd moeten prenten. De les dat vrijheid een groot goed is en voor iedereen moet gelden. En dat we daarom discriminatie en uitsluiting in al zijn vormen tegen moeten gaan.

Voor de jongste generaties is vrijheid een vanzelfsprekendheid. De zorgen van veel mensen lijken zich nu eerder te beperken tot de vraag hoe we het naoorlogse levenspeil overeind houden. Ook die zorgen zijn legitiem, maar laten we ervoor waken dat ze niet ten koste gaan van onze verdraagzaamheid. Zeker niet nu de wereld opnieuw in brand staat.

Vrijheid, verdraagzaamheid en het tegengaan van discriminatie en uitsluiting zijn de kernwaarden die Hannie Schaft inspireerden tot haar verzetsdaden. Op 29 november 2015 liet Haarlem zien hoezeer wij die waarden nog steeds onderschrijven. Bij de grote Hannie Schaftherdenking pulde de Grote of Sint Bavokerk uit, net als zeventig jaar geleden toen Hannie Schaft vanuit diezelfde kerk werd herbegraven. Die grote publieke belangstelling is iets om trots op te mogen zijn.

Trots is ook het juiste woord om de gemoedstoestand te duiden van de dappere kompanen van Hannie Schaft, Truus en Freddie Oversteegen, toen zij in april 2014 uit handen van de minister-president het Mobi-

lisatie-Oorlogskruis ontvingen. In zijn speech noemde Mark Rutte deze uitreiking 'niet minder dan een daad van historische rechtvaardigheid'. En zo is het.

Met het herdenken van Hannie en het eren van Truus en Freddie houden we in Haarlem de fakkel brandend. Vóór vrijheid en verdraagzaamheid, tegen discriminatie en uitsluiting. Om vast te houden wat Truus Menger-Oversteegen met de titel van haar boek eerder zo pakkend heeft uitgedrukt: 'Toen niet, nu niet, nooit'. •

Waarde donateurs,

Het is al weer even geleden, maar wij kijken terug op een bijzonder jaar en op een bijzondere herdenking. Met vereende krachten zijn wij er in geslaagd de herbegraving van Hannie Schaft van 70 jaar geleden op een mooie en indrukwekkende wijze te gedenken. Met dank aan velen. Niet in de laatste plaats aan jullie, onze trouwe donateurs van wie er veel in de Sint Bavokerk aanwezig waren. Wij zijn bijzonder verheugd met uw loyale steun. Mede door uw enthousiaste reacties zijn wij ook gesteund in onze gedachte ons werk voort te zetten. Alles waar Hannie Schaft voor stond moeten wij door blijven geven aan de generaties na haar.

Achter de schermen zijn wij hard bezig dit te realiseren middels een multimediaal project met een interactieve website. Ook daar gaat weer veel tijd in zitten. En geld. Wij hopen dan ook van ganser harte dat wij ook dit jaar weer op uw steun kunnen rekenen.

U kunt uw gift overmaken op het rekeningnummer van de stichting NL93 INGB 0004 9782 29 of door gebruik te maken van de bijvoegde acceptgiro. Wij gaan er wederom wat moois van maken. •

*Hartelijk dank voor uw steun!
Ivo Kuipers – penningmeester*

HERDENKING 2016: ZONDAG 27 NOVEMBER IN DE GROENMARKTKERK TE HAARLEM

Heruitgave "Hannie Schaft" door Ton Kors

Ton Kors' Hannie Schaft geeft een uitstekend gedocumenteerd en levendig beeld van een van de belangrijkste figuren van het Nederlandse verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog. Verkrijgbaar via de reguliere boekhandel. Daarnaast zijn via de webshop van www.hannieschaft.nl diverse andere boeken, Dvd's en Cd's over het leven van Hannie Schaft beschikbaar. •

Violette Szabo en Hannie Schaft

De Engelse spionne Violette Szabo werd tijdens de Tweede Wereldoorlog na haar tweede dropping in Frankrijk door de Nazi's gevangen genomen en in februari 1945 gefusilleerd in Ravensbrück. Ze was 23 jaar oud. Ieder jaar wordt er in Wormelow, Herefordshire, in het laatste weekend van juni een Herden-

king gehouden op het terrein van Rosemary Rigby. De laatste heeft in haar tuin ook een klein Museum ingericht voor Violette Szabo.

Op de site kunt u meer informatie vinden over haar leven: <http://violetteszabomuseum.org.uk/> •

Toespraak

Vorig jaar heeft Ab van der Deure namens de Stichting Hannie Schaft een toespraak in het museum gehouden. Onderstaand een foto van het museum. •

Toneelstuk

Twee medewerkers, Stephen Whitmore en Geoff Pattison van de Violette Szabo Foundation hebben een klein toneelstukje geschreven, waarin wordt beschreven hoe moeilijk het is om de jeugd van nu te interesseren in de geschiedenis van Violette Szabo en haar beweegredenen om zich actief met de strijd tegen de Nazi's te gaan bemoeien. Geoff Pattison woont jaarlijks onze Herdenkingen in Haarlem bij. Het toneelstukje kunt u op de volgende bladzijdes lezen. •

Geoff Pattison van de Violette Szabo Foundation legt bloemen

GENERATIONS APART ..... OR NOT?

A Play for 2015 by Geoff Pattison and Stephen Whitmore

Set in either Holland or England, a family talk together following breakfast on a Sunday morning. Mother has gone to church, her brother, a historian is staying with them. The son and daughter, aged 15 and 16 each have a mobile phone switched on and are busy texting as they speak. The father has been chairman of The Violette Szabo Club for several years. Violette Szabo was a highly decorated agent from WWII. She was murdered in Ravensbrück Women's Concentration Camp in 1945. Resemblance to any real persons is coincidental, well a bit maybe.

Father Are you coming to the Violette Szabo Memorial meeting next Tuesday?

Son She's got nothing to do with me dad, anyway there's football on the telly.

Father (In a biblical tone.) FOOTBALL! She died so you could have the freedom to watch football.

Son That's agreed then dad. Anyway what's the good of freedom when you can go to Tunisia and get killed on a beach when you're reading a book?

Daughter How old was she?

Father 23 and she was a mother when the Germans shot her.

Daughter Like, my god that's so old. Bet when she was my age she'd be playing with stupid dolls and stuff. (Leaving her mobile switched on she also switches on her ipad.). I stopped all that when I was 5.

Father Yes, time has moved on, but she was very beautiful.

Son Just 'cause you fancied her dad.

Father Well, maybe, just a bit. It could be interesting to find out what she was doing when she was your age. I know she worked in a shop.

Daughter Boring! Like, lots work in shops. What's the big deal? Give me a story about Anne Frank any

day. Now there's a great girl. My age, seemed like me, looked like me. I like listening about her she was awesome.

(The Uncle, a Historian, enters. He's nice)

Uncle I've been listening to you from the next room. You know, after the war in the 50's and 60's, long before you were born it was a new age. Rock and Roll, fashionable clothes for all, cars, freedom to have opinions, a great change in teenage culture and fun, lots of fun. Youth, to a large extent had been liberated from having to have moral and historical obligations.

Son You mean, suddenly we didn't have to remember all the things about the war. Just have solid fun.

Uncle Well, sort of, people who lived through the war didn't like to talk about it much anyway and it seemed as long as there were memorials about, then it wasn't necessary to have to keep remembering everything. Anyway, there were other wars to worry about especially in Vietnam and all this seemed sealed with the Punk movement in the 1970s. Freedom for all, say what you want, not what you should.

Daughter That's all years ago, and Oh My God, World War II is a million years before that. I don't have enough time to go back that far.

Father Some of your friends from school went on that trip to Auschwitz, now surely you agree we mustn't forget that.

Son Dad, for heavens sake, one minute you say we've got freedom and then you say what YOU think WE should be doing. Why don't you leave us to decide where to go and what to see?

Uncle (In a very uncle-like tone) When you have a little more experience in life you can decide for yourself. It's hard for you but like all education and life there are some people who can see further than the next game of football and do their best to lead those who cannot. Try to listen to them. Not sure about Auschwitz visits myself for very young people as it can be

very traumatic, and often kids are taken there just to please the teachers. That's the risk.

Father Sometime soon you are both going to have to decide on a career. You might choose history and you may get involved in WWII matters. They can be very upsetting, the things people endured, the mass murder, how the world might have been if The Nazis had won. Better to be a little older for that.

Uncle Without doubt there are moral lessons of dedication, loyalty, bravery and fortitude to be learnt from Violette's short life and although your father and I would dearly love for you to learn more of this it is for you to decide whether you will or you will not. I suppose that we feel that if the memories of such exploits are not kept alive then we as a group may lose the facility to bring forth such resistance again if it ever becomes necessary. This could be a reason why empires collapse. Apathy of the past due to the comfort of the present, for the future only danger. On the other hand, because some of we adults are making all the effort, you youngsters may feel that you do not have to make any, you have it on a plate. Nowadays, as it was then, we have our trained military led by our politicians to take care of us. However, there may come a time again when the mobilization of the attitude of a whole nation to act as one is required for survival, as it was in the 1940s. We must not forget how to do that. Let us keep reminding ourselves how it was done, for it was done so very successfully.

Daughter But we have our own role models of today like Malala Yousafzai, she survived a murder attempt

by The Taliban and fought against all odds for her education. We don't need role models from 70 years ago. (Still furiously texting while reading her ipad.)

Son Yes, and how about those US Marines and the British businessman who prevented that massacre on the French train?

Uncle It certainly was a different world in the 1940s, just look at the movement of ethnic minorities since then, an ever growing presence with WWII having very little relevance to them apart from those who took part. But then morals transcend the decades and when all of our lives were in the balance during that dark time some people contributed in an astonishing way. As life gets softer and more cushioned from adversity perhaps the lessons of courage from those days will become ever more relevant. I guess only time will tell just who is relevant to keep in our minds and who is not. From my own experience I know that it is hard to interest even adults in matters relating to Violette Szabo unless they have some connection. A relative perhaps, some connection to her story, her famous and beautiful code poem read at a wedding or funeral or perhaps living in a house that was connected to Violette. If adults are difficult to interest then what chance is there with young people. That is the way of the world.

Father Well, are you coming on Tuesday or not?

Daughter & Son (Together) We might, we could record the football I suppose.

The End

Stichting Nationale Hannie Schaftherdenking

Opgericht 3 juni 1996

Doelstelling

Het organiseren van de jaarlijkse Hannie Schaftherdenking

- Mensen bewust maken van het gevaar van fascisme, racisme en discriminatie
- Samenwerking met instellingen met overeenkomstige doelstellingen

Dank

De Stichting wordt financieel gesteund door de gemeente Haarlem, het Nationaal Comité 4 en 5 mei en uw donaties. De foto van het Haarlems Mannenkoor is beschikbaar gesteld door fotograaf Ad Schaap.

Samenwerking met

Bureau Discriminatiezaken Kennemerland
Bond Oud-Illegale Werkers Haarlem
Landelijk Steunpunt Gastprekers WO II
COVVS

Comité van Aanbeveling

Job Cohen
Jan Kamminga
Paul Witteman
Mirjam Sterk
Bernt Schneiders
Sanne Vogel

Financiële bijdragen

IBAN NL93 INGB 0004 9782 29 tnv Stichting
Nationale Hannie Schaftherdenking Haarlem

Bestuur

Truus Menger †
Jeroen Pliester, voorzitter
Ivo Kuipers, penningmeester
Bas Schiebaan, secretaris
Mieke Benda
Ron Hoogenboom
Frits de Vries

Secretariaat

Stichting Nationale Hannie Schaftherdenking
Postbus 3178
2001 DD Haarlem
info@hannieschaft.nl

Website

www.hannieschaft.nl